

2: Polazne informacije

1. Često postavljana pitanja o Konvenciji o pravima djeteta

O čemu je riječ?

Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima djeteta međunarodni je ugovor o ljudskim pravima koji uređuje prava mladih. Usvojila ga je Opća skupština Ujedinjenih naroda 1989. godine. Konvencija se sastoji od 41 člana o pravima mladih, jedan član o javnoj osviještenosti i obrazovanju te 12 članova o tome kako kontrolisati, ratificirati i primjenjivati Konvenciju. Konvenciju o pravima djeteta usvojilo je više zemalja nego bilo koji drugi međunarodni ugovor o ljudskim pravima. Do decembra 2008. Konvenciju su potpisale i ratificirale 193 zemlje.

Šta je dijete prema Konvenciji o pravima djeteta?

Prema UN-u pojam „dijete“, odnosi se na sve mlade ljude ispod 18 godina, osim ako se punoljetnost (tj. dob kad je osoba pravno priznata kao odrasla osoba) ne stekne ranije. Ovo je navedeno u prvom članu Konvencije.

Kako djeluje Konvencija?

Iako Konvencija nije proizašla iz nacionalnog prava, načela Konvencije moraju se odražavati u nacionalnom zakonodavstvu, politikama i programima zemalja koje su je potpisale i ratificirale. Vlade također moraju podnositi redovne izvještaje Ujedinjenim narodima o njihovom napretku u primjeni Konvencije. Sistem izvještavanja pritišće vlade da poštuju prava mladih ljudi.

Utiče li Konvencija na naše živote?

Ratificirajući konvenciju, Vlade su se obavezale poštovati prava osoba mlađih od 18. godina da učestvuju u odlukama koje se odnose na njih, da prežive i da ih se štiti od zla. Član 4 kaže, kad Vlade usvoje Konvenciju, one će poduzeti „prikladne mjere“ da je provode. Isto tako kaže da će glede ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava, države stranke preduzeti takve mjere u što širem opsegu svojih raspoloživih sredstava. Jednom kad znamo šta Konvencija preporučuje, možemo djelovati tako da osiguramo da ta prava postanu pravila koja će odrediti kako se odnosi prema mladim ljudima.

2. Dječja prava - dio procesa ljudskih prava

Konvencija o pravima djeteta je historijski instrument ljudskih prava koje je naišao na najveće prihvatanje širom svijeta. To su ratificirale sve zemlje (osim dvije), i time postavili djecu i njihova prava u centar nastojanja da se uspostavi univerzalna sprovedba ljudskih prava. S ratifikacijom ovog instrumenta, nacionalne Vlade su se obavezale na zaštitu i osiguravanje prava djece. U isto vrijeme, one su izrazile želju da se drže same odgovornima prema sebi i prema međunarodnoj zajednici.

Konvencija o pravima djeteta zasniva se na različitim kulturnim tradicijama i pravnim sistemima.

To je univerzalno priznat skup standarda i obaveza o kojima se ne može pregovarati. To određuje - bez ikakvog oblika diskriminacije - osnovna ljudska prava za svu djecu širom svijeta.

- pravo na život
- pravo na razvoj nečijeg punog potencijala
- pravo na zaštitu od štetnih uticaja, zlostavljanja i eksploataciju
- pravo da u potpunosti učestvuju u porodičnom, kulturnom i društvenom životu

Svako pravo koje je zapisano u Konvenciji nerazdvojivo je od ljudskog dostojanstva i skladnog razvoja svakog djeteta. Konvencija štiti dječija prava postavljajući standarde u

zdravstvenoj zaštiti, obrazovanju te pravnim, društvenim i socijalnim uslugama. Ti standardi su mjerilo na temelju kojih se može ocijeniti napredak. Države koje su članice ove Konvencije su obavezne razviti i poduzeti sve akcije i politike u svjetlu najboljeg interesa djeteta.

Konvencija o pravima djeteta je prvi pravno obavezujući međunarodni instrument koji je inkorporirao cijeli opseg ljudskih prava – građanska i politička prava kao i ekonomska, socijalna i kulturna prava. Dva dodatna protokola, o učestvovanju djece u oružanim sukobima i o prodaji djece, dječijoj prostituciji i pornografiji, usvojena su kako bi osnažila odredbe Konvencije u tim područjima. Stupili su na snagu 12. februara i 18. januara 2002. godine.

Razvoj modernih društava ukazuje na jedno drugo pitanje: pravo slobode podržava razvoj pluralističkih društava podstičući visoki stepen sekularizacije i individualizacije životnog stila. Na koji način će ta društva održati minimalni konsenzus osnovnih vrijednosti obavezujući za sve građane ?

Ljudska prava i dječija prava uveliko su doprinijela tome da se svijet čini sigurnijim i humanijim mjestom za život te su modernizirali političke, ekonomske i kulturne sisteme širom svijeta. Međutim, nikad se ne smiju uzimati zdravo za gotovo, i svaka generacija mora doprinijeti njihovom razvoju, nanovo pregovarajući i boreći se za njih kako bi ispunila očuvanje ljudskih i dječijih prava u budućnosti.

Ljudska prava, na kojima se temelje dječija prava, imaju dugu tradiciju, s mnogo prethodnika i paralelama u velikim svjetskim religijama i filozofijama. Suvremena ljudska prava su deklarirana u doba prosvjetiteljstva te su inspirisali američku i francusku revoluciju. Danas su ona unutar država.

Dječija prava – prirodna prava

Ljudska prava su opća. To je njihov zavjet pod kojim postoje ili propadaju. Ona su nevidljiva i ne mogu se mijenjati, niti ograničiti statusom pukog političkog folklor zapadnog svijeta.

Dječija prava su prirodna prava. Ona su neotuđiva. Stoga niti jedno državno tijelo nema moć dodijeliti ili oduzeti ljudska prava, već ih mora prepoznati i štiti. Ljudska prava impliciraju da država služi čovjeku, a ne obrnuto. Ona se primjenjuju na svakog čovjeka, nezavisno o dobi, spolu, etničkom porijeklu, nacionalnosti i tako dalje.

Međutim, ljudska prava sadrže i odgovornosti. Na primjer, pravo pojedinca na slobodu treba biti balansirano s pravima drugih ljudi: moja sfera sloboda ne smije se širiti na štetu drugih. Na primjer, sloboda izražavanja ne uključuje pravo da vrijeđamo druge ljude. U nekim zemljama, sloboda vlasništva, s obzirom na vlasništvo fabrika i sredstava proizvodnje, ograničena je zakonom kako bi se kontrolisale menadžerske odluke koje se tiču sigurnosti zaposlenja radnika. Pitanje balansiranja i ograničavanja ljudskih prava je trajan izvor problema i tužbi koje se trebaju riješiti bilo kroz političke odluke ili u nadležnosti ustavnog suda.

Navedeno također objašnjava zašto su različite „vrste“ ljudskih prava, kao što je rečeno, proizašle iz demokratija širom svijeta.

